

Judikatūras krājums

Lieta C-677/20

Industriegewerkschaft Metall (IG Metall)
un
ver.di – Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft
pret
SAP SE
un
SE-Betriebsrat der SAP SE

(*Bundesarbeitsgericht* lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesas (virspalāta) 2022. gada 18. oktobra spriedums

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Sociālā politika – Eiropas uzņēmēj sabiedrība – Direktīva 2001/86/EK – Darbinieku iesaistīšana Eiropas uzņēmēj sabiedrības lēmumu pieņemšanas procesā – 4. panta 4. punkts – Eiropas uzņēmēj sabiedrība, kas dibināta pārveidošanas ceļā – Sarunu ceļā noslēgtas vienošanās saturs – Darbinieku pārstāvju ievēlēšana par uzraudzības padomes locekļiem – Vēlēšanu procedūra, kurā paredzēts atsevišķs balsojums arodbiedrību pārstāvjiem

1. *Prejudiciāli jautājumi – Valsts tiesas kompetence – Uzdoto jautājumu nepieciešamības un nozīmīguma vērtējums – Jautājums, kurš attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju – Tiesas pienākums izvērtēt vienas no pamatlītas dalībniecēm izvirzītos spēkā neesamības pamatus, kurus iesniedzējtiesa nav minējusi – Neesamība (LESD 267. pants)*

(skat. 26. un 28. punktu)

2. *Sociālā politika – Eiropas uzņēmēj sabiedrība – Darbinieku iesaistīšana – Eiropas uzņēmēj sabiedrība, kas dibināta pārveidošanas ceļā – Vienošanās par darbinieku iesaistīšanas kārtību – Pienākums attiecībā uz visiem iesaistīšanas elementiem paredzēt tādu iesaistīšanas līmeni, kas ir vismaz līdzvērtīgs pārveidojamajā sabiedrībā jau esošajam līmenim – Tvērums – Valsts tiesiskais regulējums, kurā attiecībā uz pārveidojamo sabiedrību ir paredzēts atsevišķs balsojums, lai uzraudzības padomē kā darbinieku pārstāvjus ievēlētu arodbiedrību izvirzītos kandidātus – Pienākums saglabāt šādu balsojumu pārveidojamajā Eiropas uzņēmēj sabiedrībā – Vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošana (Padomes Direktīvas 2001/86 3., 5. un 18. apsvēruma, 2. panta k) punkts un 4. panta 4. punkts)*

(skat. 38.–40., 43., 45., 46., 48.–50. punktu un rezolutīvo daļu)

Rezumējums

SAP – pirms tā 2014. gadā tika pārveidota par Eiropas uzņēmēj sabiedrību (*SE*) – bija saskaņā ar Vācijas tiesībām dibināta akciju sabiedrība un tai saskaņā ar valsts tiesību aktiem¹ bija uzraudzības padome, kuras sastāvā bija akcionāru un darbinieku pārstāvji. Šo pēdējo minēto locekļu vidū arodbiedrību pārstāvji tika ievēlēti atsevišķi no tā balsojuma, kurā tika ievēlēti pārējie darbiniekus pārstāvošie uzraudzības padomes locekļi². Savukārt vienošanās par darbinieku iesaistīšanas kārtību par *SE* pārveidotās *SAP* lēmumu pieņemšanā paredz atšķirīgus noteikumus, kad tiek izveidota samazināta uzraudzības padome. Šajā gadījumā arodbiedrības var izvirzīt kandidātus uz daļu no darbinieku pārstāvju amata vietām, kuras ir rezervētas Vācijas Federatīvajai Republikai un kuras ievēl Vācijā nodarbinātie darbinieki, taču šo kandidātu ievēlēšanai nav paredzēts balsojums, kas būtu nošķirts no tā balsojuma, kurā tiek ievēlēti pārējie darbinieku pārstāvji.

Par šāda balsojuma neesamību divas arodbiedrības – *Industriegewerkschaft Metall (IG Metall)* un *ver.di – Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft* – vērsās tiesās. *Bundesarbeitsgericht* (Federālā darba lietu tiesa, Vācija), kurā pēdējās minētās bija iesniegušas pārsūdzību, nolēma uzdot jautājumu Tiesai par Direktīvas 2001/86³ interpretāciju. Iesniedzējtiesas ieskatā ar attiecīgo vienošanos nav ievērotas Vācijas tiesību normu prasības⁴. Tomēr tai ir šaubas, vai Direktīvas 2001/86⁵ 4. panta 4. punktā nav paredzēts zemāks aizsardzības līmenis, atbilstoši kuram būtu jāinterpretē valsts tiesu akti.

Tiesa virspalātas sastāvā nospriež, ka ar šajā tiesību normā minēto vienošanos par kārtību darbinieku iesaistīšanai lēmumu pieņemšanā, kas piemērojama pārveidošanas ceļā dibinātai *SE*, ir jāparedz atsevišķs balsojums, lai kā darbinieku pārstāvjus *SE* uzraudzības padomē ievēlētu noteiktu skaitu arodbiedrību izvirzītu kandidātu, ja piemērojamajās valsts tiesību normās par *SE* pārveidojamās sabiedrības uzraudzības padomes sastāvam ir noteikts šāds atsevišķs balsojums. Balsošanā ir jāievēro vienlīdzīga attieksme starp šīs *SE*, tās meitassabiedrību un tās uzņēmumu darbiniekiem, kā arī starp arodbiedrībām, kuras pārstāvētas šajā *SE*, tās meitassabiedrībās un tās uzņēmumos.

Tiesas vērtējums

Šajā lietā Tiesa sāk ar Direktīvas 2001/86 4. panta 4. punkta gramatisko interpretāciju un secina, ka Savienības likumdevējs attiecībā uz darbinieku pārstāvju definīciju un viņu iesaistīšanas līmeni ir norādījis uz tās dalībvalsts tiesību aktiem un/vai tās dalībvalsts praksi, kurā atrodas par *SE* pārveidojamās sabiedrības juridiskā adrese.

¹ 1976. gada 4. maija *Gesetz über die Mitbestimmung der Arbeitnehmer* (Likums par darbinieku iesaistīšanu lēmumu pieņemšanā; *BGBI.* 1976 I, 1153. lpp.), kas grozīts ar 2015. gada 24. aprīļa likumu (*BGBI.* 2015 I, 642. lpp.; turpmāk tekstā – “*MitbestG*”) 7. pants.

² Saskaņā ar *MitbestG* 16. panta 1. punktu arodbiedrības pārstāvošos uzraudzības padomes locekļus delegāti ievēlē aizklātā balsojumā un saskaņā ar proporcionālā balsojuma principiem.

³ Padomes Direktīva 2001/86/EK (2001. gada 8. oktobris), ar ko papildina Eiropas uzņēmēj sabiedrības statūtus darbinieku iesaistīšanas jomā (OV 2001, L 294, 22. lpp.).

⁴ Runa ir it īpaši par 2004. gada 22. decembra *Gesetz über die Beteiligung der Arbeitnehmer in einer Europäischen Gesellschaft* (Likums par darbinieku iesaistīšanas pasākumiem Eiropas uzņēmēj sabiedrībā; *BGBI.* 2004 I, 3675., 3686. lpp.) kopš 2020. gada 1. marta spēkā esošās redakcijas 21. panta 6. punktu, kurā noteikts: ja *SE* dibina pārveidošanas ceļā, vienošanās paredz vismaz tādu pašu līmeni jebkurai darbinieku iesaistīšanai, kāds jau ir uzņēmēj sabiedrībā, kas ir pārveidojama par *SE*.

⁵ Direktīvas 2001/86 4. panta 4. punktā – kurā ir reglamentēts vienošanos par darbinieku iesaistīšanu *SE* lēmumu pieņemšanas procesā saturs – ir noteikts: ja *SE* dibina pārveidošanas ceļā, vienošanās paredz vismaz tādu pašu līmeni jebkurai darbinieku iesaistīšanai, kāds jau ir uzņēmēj sabiedrībā, kas ir pārveidojama par *SE*.

Tātad it īpaši attiecībā uz darbinieku pārstāvju līdzdalību – gan lai noteiktu personas, kas tiesīgas pārstāvēt darbiniekus, gan lai noteiktu līdzdalības raksturīgos elementus, kas ļauj minētajiem darbinieku pārstāvjiem ietekmēt uzņēmumā pieņemamos lēmumus – ir jāatsaucas uz vērtējumu, ko šajā ziņā ir veicis valsts likumdevējs, kā arī uz attiecīgo valsts praksi.

Tādējādi – ja tāds valsts tiesību akts paredzēts procesuāls elements kā šajā gadījumā īpašais balsojums, lai ievēlētu arodbiedrību pārstāvjus, ir valsts regulējuma par darbinieku pārstāvju līdzdalību raksturīgs elements un tas ir imperatīvs – šis elements ir jāņem vērā, noslēdzot vienošanos par Direktīvas 2001/86 4. panta 4. punktā paredzēto iesaistīšanās kārtību.

Tiesas ieskatā konteksts, kurā iekļaujas šī tiesību norma, apstiprina gramatisko interpretāciju. Proti, Savienības likumdevējs ir vēlējis noteikt īpašu attieksmi pret *SE*, kas dibinātas pārveidošanas ceļā, lai netiktu aizskartas iesaistīšanās jomā pastāvošās tiesības, kādas ir par *SE* pārveidojamās sabiedrības darbiniekiem atbilstoši valsts tiesību aktiem un/vai praksei.

Tiesa uzskata, ka šāda Direktīvas 2001/86 interpretācija atbilst arī tās mērķim. Kā izriet no šīs direktīvas⁶, Savienības likumdevēja nodoms nodrošināt darbiniekiem viņu iegūtās tiesības iesaistīšanās jomā nozīmē ne tikai par *SE* pārveidojamās sabiedrības darbinieku iegūto tiesību saglabāšanu, bet arī šo tiesību paplašināšanu, tās attiecinot uz visiem *SE* darbiniekiem, turklāt pat tad, ja valsts tiesiskajā regulējumā nav šādas norādes. Turklāt, lai nodrošinātu arodbiedrību vienlīdzību, tiesības izvirzīt kandidātus darbinieku pārstāvju ievēlēšanai uzraudzības padomē nedrīkst būt rezervētas vienīgi Vācijas arodbiedrībām.

Tiesa norāda, ka šādu interpretāciju apstiprina arī Direktīvas 2001/86 pieņemšanas vēsture. Proti, no tās izriet, ka pārveidošanas ceļā dibinātajām *SE* piemērojamā sistēma minētās direktīvas pieņemšanas sarunās bija galvenais klupšanas akmens. Šīs direktīvas pieņemšanas process varēja turpināties tikai pēc tam, kad tika ieviesta tiesību norma – minētās direktīvas 4. panta 4. punktā iekļautā norma –, kura konkrēti attiecas uz situāciju, kad *SE* tiek dibināta pārveidošanas ceļā, un kuras mērķis ir nodrošināt, ka netiek vājināts pārveidojamajā sabiedrībā pastāvošais darbinieku iesaistīšanas līmenis.

Visbeidzot Tiesa norāda, ka tiesības izvirzīt noteiktu skaitu kandidātu par *SE* pārveidotās sabiedrības – kāda ir *SAP* – uzraudzības padomes vēlēšanās nedrīkst būt rezervētas vienīgi Vācijas arodbiedrībām, bet tās ir jāattiecina uz visām arodbiedrībām, kuras ir pārstāvētas *SE*, tās meitassabiedrībās un tās uzņēmumos, tā, lai tiktu nodrošināta šo arodbiedrību vienlīdzība attiecībā uz šīm tiesībām.

⁶ It īpaši tās 18. apsvēruma, kurā ir paredzēts, ka šīs direktīvas pamatprincips un mērķis ir nodrošināt darbiniekiem viņu iegūtās iesaistīšanās tiesības uzņēmēj sabiedrības lēmumu pieņemšanā.